

POSTANOWIENIE

Zielona Góra, dnia 26 lutego 2019 r.

Sąd Rejonowy w Zielonej Górze IX Wydział Egzekucyjny w następującym składzie:

Przewodniczący SSR Przemysław Wojnicz

po rozpoznaniu w dniu 26 lutego 2019 r. w Zielonej Górze na posiedzeniu niejawnym

sprawy ze skargi wierzyciela G

w W

przy udziale dłużnika A

B

na czynności Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w P

M

A

- postanowienie z dnia .01.2019 r. w przedmiocie kosztów postępowania egzekucyjnego

w zakresie obciążenia wierzyciela opłatą stosunkową w kwocie zł

postanawia:

1. przedstawić Trybunałowi Konstytucyjnemu, w ramach postępowania zawisłego przed Sądem Rejonowym w Zielonej Górze Wydział IX Egzekucyjny, pytanie prawne: „*Czy art. 52 ust. 2 ustawy z dnia 28 lutego 2018 r. – o kosztach komorniczych (Dz. U. z 2018 r., poz. 770) uchwalonej przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, w zakresie, w jakim przewiduje wydanie postanowienia o pobraniu opłaty komorniczej od strony postępowania w postępowaniu egzekucyjnym wszczętym i niezakończonym przed jej wejściem w życie, bez uzależnienia rozstrzygnięcia w przedmiocie opłaty od daty, w której ziściło się zdarzenie warunkujące pobranie opłaty, względnie obciążenie nią wierzyciela lub dłużnika jest zgodny z art. 2 i art. 32 ust. 1 Konstytucji*”.
2. zawiesić postępowanie do czasu rozpoznania przez Trybunał Konstytucyjny przedstawionego pytania prawnego.

2019-03-25

Sędzią

Sędzią

Sędzią

Uzasadnienie:

I.

Zgodnie z art. 193 Konstytucji: „*Każdy sąd może przedstawić Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie prawne co do zgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi lub ustawą, jeżeli od odpowiedzi na pytanie prawne zależy rozstrzygnięcie sprawy toczącej się przed sądem*”.

Zgodnie zaś z art. 52 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2016 r., poz. 2072) pytanie prawne powinno przyjąć formę postanowienia i zawierać:

- 1) wskazanie sądu, przed którym toczy się postępowanie w sprawie, a także oznaczenie sprawy;
- 2) wskazanie organu, który wydał kwestionowany akt normatywny;
- 3) określenie kwestionowanego aktu normatywnego lub jego części;
- 4) sformułowanie zarzutu niezgodności z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą kwestionowanego aktu normatywnego oraz jego uzasadnienie, z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie;
- 5) wyjaśnienie, w jakim zakresie odpowiedź na pytanie może mieć wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, w związku z którą pytanie zostało postawione.

Wymogi postawione przez art. 52 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym zostały zrealizowane częściowo w pkt. 1 sentencji postanowienia.

Przechodząc do ich uzupełnienia wskazać należy, że organem wydającym kwestionowany akt prawny jest Sejm Rzeczypospolitej Polskiej.

Pozytywna odpowiedź na przedstawione pytanie może wpłynąć na rozstrzygnięcie sprawy w ten sposób, że w sposób odmienny niż wynika to z literalnego brzmienia kwestionowanego przepisu zostanie rozstrzygnięta kwestia obciążenia strony postępowania egzekucyjnego opłatą komorniczą w tym postępowaniu, a to na skutek zastosowania przepisów obowiązujących przed nowelizacją.

II.

Stan faktyczny sprawy, w której sąd przedstawia pytanie przedstawia się następująco. Komornik na wniosek wierzyciela z dnia stycznia 2018 r. prowadził postępowanie egzekucyjne. W dniu grudnia 2018 r. wierzyciel nadał w urzędzie pocztowym (vide k. akt komorniczych)

wniosek o umorzenie postępowania egzekucyjnego, który do komornika wpłynął w dniu stycznia 2018 r. (vide k. akt komorniczych). Wniosek ten nie został uzasadniony w żaden sposób.

W następstwie tego wniosku komornik postanowieniem z dnia stycznia 2019 r. postępowanie umorzył oraz obciążył wierzyciela opłatą 5% w kwocie zł na podstawie art. 29 ust. 1 ustawy o kosztach komorniczych.

Od postanowienia tego skargę (k.) wywiódł wierzyciel zarzucając bezpodstawne obciążenie go opłatą.

Wierzyciel wyksponował, że skoro wniosek o umorzenie postępowania nadał w 2018 r., to do oceny kogo obciążyć opłatą egzekucyjną winien mieć zastosowanie przepis art. 49 ust. 2 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji, która obowiązywała do końca 2018 r., a nie przepisy ustawy o kosztach komorniczych, która weszła w życie w dniu 1 stycznia 2019 r. Ponadto wierzyciel akcentował to, że w istocie wniosek o umorzenie złożył dlatego, że postępowanie egzekucyjne było bezskuteczne.

Komornik wniósł o oddalenie skargi (k.) podnosząc, że sprawę rozpoznał zgodnie z art. 52 ustawy o kosztach komorniczych, która weszła w życie w dniu 1 stycznia 2019 r.

Dodatkowego podkreślenia wymaga to, że skarga o przywołanej powyżej treści i stanie faktycznym jest jedną z licznych, podobnych skarg, wnoszonych do tutejszego sądu. Różnią się one o tyle, że niektóre wnioski o umorzenie postępowania egzekucyjnego były składane dalece wcześniej niż złożony przez skarżącego się wierzyciela. Wskazuje to na szczególną wagę przedstawianego problemu.

III.

Kompleksowe uregulowanie zasad orzekania o kosztach postępowania egzekucyjnego, a więc zarówno o opłatach, jak i wydatkach, poczynając od 1 stycznia 2019 r., w odniesieniu do postępowań mających miejsce przed wejściem w życie ustawy z dnia 28 lutego 2018 r. – o kosztach komorniczych (Dz. U. z 2018 r., poz. 770 – dalej jako u.k.k.) nastąpiło w art. 52 u.k.k.

Zgodnie z art. 52 ust. 1 u.k.k. do postępowań wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy dotychczasowe.

W myśl ust. 2 do postępowań, o których mowa w ust. 1, przepisy art. 29 i art. 30 stosuje się od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Natomiast art. 52 ust. 3 u.k.k. stanowi, że jeżeli przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy powstały okoliczności uprawniające do złożenia wniosku, o którym mowa w art. 49 ust. 2b ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. z 2018 r. poz. 1360, z późn.zm. – dalej u.k.s.e.), do tego wniosku i jego rozpoznania stosuje się przepisy dotychczasowe.

Ponieważ przedmiotowa skarga dotyczy obciążenia wierzyciela opłatą komorniczą, to dalsze zważenia co do prawidłowości obciążenia go na podstawie unormowania, którego konstytucyjność jest przedmiotem pytania, zostaną przez sąd zawężone tylko do kwestii opłaty komorniczej, z całkowitym pominięciem wydatków.

Prawidłowa wykładnia cytowanych przepisów, wymaga wskazania, że opłata komornicza jest ściągana wraz z egzekwowanym roszczeniem albo pobierana (art. 18 ust. 2 u.k.k.), przy czym podstawą ściągania opłaty jest sam fakt prowadzenia skutecznej egzekucji (art. 21 ust. 1 zd. drugie u.k.k.), a podstawą pobrania jest postanowienie o opłacie (art. 13 § 2 k.p.c. w zw. z art. 108 k.p.c.) będące następstwem ukończenia postępowania egzekucyjnego na skutek jego umorzenia (art. 824 i art. 825 k.p.c.) lub ukończenia w inny sposób (art. 816 § 3 k.p.c.), które podlega wykonaniu po uprawomocnieniu się, bez zaopatrywania go w klauzulę wykonalności (art. 4 u.k.k.).

W okresie obowiązywania u.k.s.e. funkcjonował identyczny mechanizm. Ściąganie wraz z egzekwowanym roszczeniem miało swoje umocowanie w art. 49 ust. 1 a) u.k.s.e., a pobieranie w art. 49 ust. 3 u.k.s.e. Postanowienie podlegało wykonaniu po uprawomocnieniu się, bez zaopatrywania go w klauzulę wykonalności.

Bezdiskusyjne jest to, że ściąganie opłaty, będące następstwem skutecznych poczynań komornika polegających na spieniężaniu majątku dłużnika, w postępowaniach egzekucyjnych wszczętych i niezakończonych przed wejściem w życie u.k.k. odbywa się na podstawie przepisów u.k.s.e. Art. 52 ust. 1 u.k.k. przesądza o tym, że niezależnie od tego kiedy nastąpiła skuteczna egzekucja, jako zdarzenie implikujące ściągnięcie opłaty, komornik stosuje przepisy dotychczasowe.

Tytułem przykładu, jeśli komornik wyegzekwował z rachunku bankowego dłużnika oznaczoną kwotę w dniu 30 grudnia 2018 r. (zdarzenie implikujące prawo do opłaty), to ściągnięcie należnej mu opłaty (jako skutek wyegzekwowania) odłożone jest najdalej do 4 dnia, kiedy to zobowiązany jest wyegzekwowaną kwotę przekazać wierzycielowi (vide art. 22 u.k.s.e). Zatem, choć chwila ściągnięcia opłaty, jako *sui generis* czynności technicznej, zależy od komornika, to do zdarzenia implikującego prawo do opłaty z przed wejścia w życie nowej ustawy stosuje się przepisy dotychczasowe. Również do zdarzenia implikującego, mającego miejsce po wejściu w życie ustawy stosuje się przepisy dotychczasowe.

Z kolei w odniesieniu do drugiego mechanizmu określania prawa do opłaty, opisanego w art. 52 ust. 2 u.k.k. wynika z niego, że przepisy art. 29 u.k.k. i art. 30 u.k.k. stosuje się do postępowań egzekucyjnych wszczętych i niezakończonych przed wejściem w życie u.k.k.

Ważne jest podkreślenie w tym miejscu, że ani art. 29 u.k.k., ani art. 30 u.k.k. nie wskazują kiedy i w jaki sposób zakończyć postępowanie egzekucyjne.

Przepisy te określają wpływ zaistnienia określonej przyczyny, mieszczącej się w ustawowo określonych (art. 816 § 3 k.p.c., art. 824, k.p.c., art. 825 k.p.c.) podstawach zakończenia postępowania

egzekucyjnego, na możliwość obciążenia opłatą strony tego postępowania. Można zatem wskazać, co zresztą jest oczywiste, że wydanie postanowienia o zakończeniu postępowania jest tylko warunkiem formalnym orzekania o pobraniu opłaty, natomiast warunkiem materialnym przesądzającym o prawidłowym obciążeniu jest ziszczenie się określonej przyczyny.

Inaczej jeszcze rzecz ujmując, każde postanowienie o opłacie do pobrania, wydane w toku postępowania lub bez zakończenia postępowania jest formalnie wadliwe, bo przedwczesne. Natomiast każde postanowienie o opłacie do pobrania, wydane po zakończeniu postępowania jest formalnie dopuszczalne, ale jego materialna poprawność może być przedmiotem kontroli. Może być tak, że nie kwestionując samego zakończenia postępowania egzekucyjnego, z uwagi na brak interesu prawnego, zainteresowany kwestionuje tylko orzeczenie o kosztach wskazując wadliwą podstawę zakończenia, co przekłada się na rozstrzygnięcie o kosztach lub też, akceptując podstawę zakończenia, kwestionuje rozkład kosztów pomiędzy stronami.

Określenie obciążenia opłatą tej czy innej strony postępowania egzekucyjnego lub stwierdzenia braku podstaw do obciążenia, w świetle art. 29 u.k.k. jest następstwem tego, że wydano postanowienie o zakończeniu postępowania oraz, że miało miejsce zdarzenie implikujące to zakończenie prowadzące się do:

- a) wniosku wierzyciela o umorzenie postępowania (art. 825 pkt. 1 k.p.c.),
- b) bezczynności wierzyciela skutkującej umorzeniem z urzędu (art. 824 § 1 pkt. 4 k.p.c.),
- c) ustalenia, że egzekucja nie należy do organów sądowych (art. 824 § 1 pkt. 1 k.p.c.),
- d) ustalenia, że wierzyciel lub dłużnik nie ma zdolności sądowej (art. 824 § 1 pkt. 2 k.p.c.),
- e) ustalenia, że egzekucja ze względu na jej przedmiot lub na osobę dłużnika jest niedopuszczalna (art. 824 § 1 pkt. 2 k.p.c.),
- f) ustalenia, iż jest oczywiste, że z egzekucji nie uzyska się sumy wyższej od kosztów egzekucyjnych (art. 824 § 1 pkt. 3 k.p.c.),
- g) ustalenia, że prawomocnym orzeczeniem tytuł wykonawczy został pozbawiony wykonalności (art. 824 § 1 pkt. 5 k.p.c.),
- h) ustalenia, że orzeczenie, na którym oparto klauzulę wykonalności, zostało uchylone (art. 824 § 1 pkt. 5 k.p.c.),
- i) ustalenia, że orzeczenie, na którym oparto klauzulę wykonalności utraciło moc (art. 824 § 1 pkt. 4 k.p.c.),
- j) ustalenia, że egzekucję skierowano przeciwko osobie, która według klauzuli wykonalności nie jest dłużnikiem, i która sprzeciwiła się prowadzeniu egzekucji (art. 824 § 1 pkt. 6 k.p.c.),
- k) ustalenia, że prowadzenie egzekucji pozostaje z innych powodów w oczywistej sprzeczności z treścią tytułu wykonawczego (art. 824 § 1 pkt. 6 k.p.c.),

l) ustalenie posiadania przez wierzyciela zastawu zabezpieczającego pełne zaspokojenie egzekwowanego roszczenia, chyba że egzekucja skierowana jest do przedmiotu zastawu (art. 825 pkt. 4 k.p.c.).

Każda z wymienionych przyczyn umorzenia postępowania (z urzędu, czy też na wniosek) mogła zaistnieć przed 1 stycznia 2019 r., jak i po 31 grudnia 2018 r. W świetle art. 52 ust. 2 u.k.k. nie ma to dla rozstrzygnięcia co do obciążenia opłatą komorniczą, w postępowaniu wszczętym i niezakończonym, żadnego znaczenia.

Organ egzekucyjny orzekający o opłacie, a więc komornik, jak i sąd rozpoznający np. skargę na czynności komornika co do kosztów (pod warunkiem, że ma to miejsce w niezakończonym postępowaniu, np. skarżący kwestionuje równocześnie samo umorzenie) musi zastosować się do literalnego brzmienia przepisu i nie stosować kryteriów różnicujących, nie wymienionych w przepisie. Organ egzekucyjny musi brać pod uwagę stan rzeczy istniejący w chwili orzekania (art. 316 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

Ta intencja ustawodawcy zdaje się być oczywista, a wynika między innymi z uzasadnienia rządowego projektu ustawy o kosztach komorniczych (vide: Druk Sejmowy nr 1581), z tym zastrzeżeniem, iż podana numeracja przepisów dotyczy stanu projektu w chwili jego procedowania. Wskazuje się tam: „ *W art. 49 projektu przewidziano regulację intertemporalną, według której do postępowań wszczętych i niezakończonych przed wejściem w życie projektowanej ustawy stosuje się przepisy dotychczasowe. Do wszystkich postępowań znajdują jednak zastosowanie przepisy art. 28 i art. 29 projektu dotyczące opłat pobieranych w razie umorzenia postępowania egzekucyjnego na wniosek wierzyciela albo na skutek jego bezczynności*”.

Również w literaturze przedmiotu takie podejście do rozważanego zagadnienia zdaje się nie budzić żadnych wątpliwości (vide: LEX, *Komentarz do art. 52 u.k.k.*, Maciej Simbierowicz (red.), Tomasz Skoczylas).

Zasadą, w zakresie realizacji prawa do opłaty poprzez jej ściągnięcie jest stosowanie przepisów dotychczasowych. Zasadą w zakresie realizacji prawa do opłaty przez orzeczenie o jej pobraniu jest stosowanie przepisów nowych. Nie jest tak, jak w cytowanym wyżej *Komentarzu*, wskazują autorzy, że to art. 52 ust. 2 u.k.k. jest wyjątkiem od art. 52 ust. 1 u.k.k.

W ocenie sądu, wyjątkiem od zasady z art. 52 ust. 2 u.k.k. jest art. 52 ust. 3 u.k.k., który w razie konieczności orzekania co do opłaty do pobrania, pod rządami nowych przepisów, w związku z postępowaniami mającymi miejsce jeszcze przed ich wejściem w życie, przewiduje stosowanie przepisów dotychczasowych.

Zgodnie z art. 52 ust. 3 u.k.k., który stanowi, że jeżeli przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy powstały okoliczności uprawniające do złożenia wniosku, o którym mowa w art. 49 ust. 2b u.k.s.e., do tego wniosku i jego rozpoznania stosuje się przepisy dotychczasowe.

Z kolei art. 49 ust. 2b u.k.s.e. stanowi, że jeżeli wykazanie okoliczności, o których mowa w ust. 2a, nie było możliwe przed prawomocnym zakończeniem postępowania egzekucyjnego, dłużnik może złożyć wniosek o uchylenie postanowienia, o którym mowa w ust. 3, a w przypadku pobrania opłaty – także o jej zwrot. W tym przypadku dłużnik obowiązany jest wykazać, że orzeczenie na którym oparto klauzulę wykonalności zostało uchylone lub zmienione w taki sposób, iż nie nadaje się do wykonania, utraciło moc lub tytuł wykonawczy został pozbawiony wykonalności z przyczyn innych niż zaspokojenie wierzyciela. Przepis ust. 4 stosuje się odpowiednio.

Skutkiem uwzględnienia takiego wniosku jest to, że komornik winien obciążyć opłatą, którą ściągnął od dłużnika, wierzyciela. Zatem zwraca ściągnięte kwoty dłużnikowi i orzeka pobranie ich równowartości od wierzyciela. Orzeczenie o opłacie do pobrania ma podstawę w zdarzeniu implikującym jakim jest ściągnięcie, mającym miejsce pod rządami dotychczasowej ustawy. Tym zdarzeniem ustawodawca zajął się zatem w szczególny sposób w art. 52 ust. 3 u.k.k.

Skutkiem uwzględnienia wniosku, w przypadku, gdy opłata nie była ściągnięta, ale orzeczono pierwotnie jej pobranie od dłużnika jest orzeczenie o jej pobraniu od wierzyciela. Następuje to jednak tylko w następstwie wniosku uzasadnionego zaistnieniem przyczyn z art. 824 § 1 pkt. 5 k.p.c., które zaistniały przed wejściem w życie ustawy, ale nie były możliwe do wykazania. Warto podkreślić, że są to przyczyny wymienione wyżej w pkt. g,h,i, których zaistnienie nakazuje stosować przepisy nowe. Zatem jak się okazuje z grupy zdarzeń implikujących orzekanie na podstawie nowych unormowań, wyodrębniono pewne zdarzenia mające miejsce przed 1 stycznia 2019 r., udowodnione po 31 grudnia 2018 r., co do których stosuje się jednak przepisy dotychczasowe.

Mogło zdarzyć się zatem tak, że przed 1 stycznia 2019 r. postępowanie egzekucyjne zostało umorzone na wniosek wierzyciela, wyprzedzając działanie dłużnika zmierzające do umorzenia postępowania, a polegające na okazaniu komornikowi odpowiedniego prawomocnego orzeczenia lub zakończone przez wyegzekwowanie świadczenia. W pierwszym przypadku komornik niejako automatycznie umarzał postępowanie i obciążał dłużnika opłatą do pobrania na podstawie art. 49 ust. 2 u.k.s.e. W drugim przypadku opłatę już ściągnął od dłużnika w toku skutecznej egzekucji, a kończąc postępowanie w inny sposób niż przez umorzenie (art. 816 § 3 k.p.c.) musiał orzekać o opłacie wskazując, od kogo i w jakiej kwocie została pobrana.

To postanowienie co do umorzenia postępowania lub jego zakończenia oraz w zakresie opłaty mogło być jeszcze nieprawomocne przed 1 stycznia 2019 r. Nie skarżąc samego umorzenia/zakończenia postępowania z uwagi na brak interesu prawnego, w ramach skargi na orzeczenie co do kosztów dłużnik mógł wykazywać niesłuszność orzeczenia o kosztach, bo miał już dokumenty stwierdzające okoliczności z art. 825 pkt. 2 k.p.c. (obecnie art. 824 § 1 pkt. 5 k.p.c.). W konsekwencji komornik powinien był uwzględnić skargę i orzekając przed 1 stycznia 2019 r. (w już zakończonym postępowaniu) powinien był stosować art. 49 ust. 2 a) w zw. z art. 49 ust. 4 u.k.s.e. i obciążyć opłatą wierzyciela.

Jeśli jednak dłużnik nie zaskarżył w ogóle orzeczenia kończącego postępowanie, ale orzeczenie w tej części nie uprawomocniło się przed 1 stycznia 2019 r., a jedynie skarżył orzeczenie o kosztach i zgłaszał wniosek o zmianę tego orzeczenia, to wobec tego, że mamy do czynienia z postępowaniem wszczętym i niezakończonym przed wejściem w życie u.k.k., rozpoznanie tego wniosku po 31 grudnia 2018 r. następuje poprzez zastosowanie art. 52 ust. 2 u.k.k. w zw. z art. 29 ust. 4 u.k.k.

Jeśli dłużnik nie zaskarżył w ogóle orzeczenia kończącego postępowanie i orzeczenie w tej części uprawomocniło się przed 1 stycznia 2019 r., a nie skarżył też orzeczenia o kosztach i nie zgłaszał wniosku o zmianę tego orzeczenia, bo nie miał jeszcze jak wykazać słuszności skargi/wniosku, gdyż toczyło się postępowanie, którego następstwem mógł być np. wyrok pozbawiający tytuł wykonawczy wykonalności, czy postępowanie, którego następstwem było wydanie postanowienia w trybie art. 505 § 3 k.p.c., to właśnie dlatego jedynie to zdarzenie z przeszłości, z przed 1 stycznia 2019 r., skutkuje stosowaniem przepisów u.k.s.e.

Konkluzja jest zatem taka, iż spośród wielu zdarzeń zaistniałych przed 1 stycznia 2019 r., tylko takie, których następstwem jest utrata mocy, uchylenie lub pozbawienie wykonalności orzeczenia, nakazują w zakresie orzekania o opłacie do pobrania stosować komornikowi przepisy dotychczasowe, o ile sprawa dotyczy postępowania zakończonego przed 1 stycznia 2019 r.

Dlatego art. 52 ust. 3 u.k.k. jest wyjątkiem, który wskazuje, że w przypadku opłaty komorniczej do pobrania, w przypadku konieczności procedowania w jej przedmiocie po 31 grudnia 2018 r., przepisy dotychczasowe o opłacie stosuje się do zdarzeń mających miejsce przed 1 stycznia 2019 r. tylko w przypadku objętym art. 825 pkt. 2 k.p.c. (obecnie art. 824 § 1 pkt. 5 k.p.c.).

Ponieważ wyjątków nie interpretuje się rozszerzająco, twierdzenie skargi, że jeśli wniosek o umorzenie złożono pod rządami dotychczas obowiązujących przepisów, a komornik rozpoznaje go pod rządami nowej ustawy, musi stosować dotychczasowe przepisy, nie jest trafne.

Wszystkie przywołane argumenty powinny prowadzić do oddalenia skargi na czynności komornika.

IV.

Sąd Rejonowy rozpoznając przedmiotową skargę uznał jednak za konieczne wystąpienie do Trybunału Konstytucyjnego o zbadanie zgodności unormowania z art. 52 ust. 2 u.k.k. z Konstytucją, w szczególności czy w zakresie, w jakim przewiduje wydanie postanowienia o pobraniu opłaty komorniczej od strony postępowania w postępowaniu egzekucyjnym wszczętym i niezakończonym przed jej wejściem w życie, bez uzależnienia orzeczenia w przedmiocie opłaty od daty, w której ziściło się zdarzenie warunkujące pobranie opłaty, względnie obciążenie nią wierzyciela lub dłużnika, jest zgodny z art. 2 i art. 32 ust. 1 Konstytucji.

Analizując przypadki stosowania art. 52 u.k.k. w zw. z art. 29 u.k.k. do zdarzeń zaistniałych przed wejściem w życie u.k.k., zamiast zastosowania do skutków zdarzeń w zakresie opłaty komorniczej przepisów obowiązujących w dacie ich zaistnienia stwierdzić należy, że w przypadku:

a) wniosku wierzyciela o umorzenie postępowania (art. 825 pkt. 1 k.p.c.) – opłatę na podstawie nowych przepisów pobierać będzie się co do zasady od wierzyciela, wyjątkowo od dłużnika, a na podstawie dotychczas obowiązujących przepisów pobierano ją co do zasady od dłużnika, co więcej była to opłata nie więcej niż 5% wartości świadczenia pozostałego do wyegzekwowania, a obecnie może ona sięgnąć nawet 10%,

b) bezczynności wierzyciela skutkującej umorzeniem z urzędu (art. 824 § 1 pkt. 4 k.p.c.) – opłatę na podstawie nowych przepisów pobierać będzie się co do zasady od wierzyciela, wyjątkowo od dłużnika, a na podstawie dotychczas obowiązujących przepisów pobierano ją co do zasady od dłużnika, co więcej była to opłata nie więcej niż 5% wartości świadczenia pozostałego do wyegzekwowania, a obecnie może ona sięgnąć nawet 10%,

c) ustalenia, że egzekucja nie należy do organów sądowych (art. 824 § 1 pkt. 1 k.p.c.) – dotychczas w tym przypadku nie pobierano opłaty od żadnej ze stron, teraz opłata 150 zł obciążać będzie wierzyciela,

d) ustalenia, że wierzyciel lub dłużnik nie ma zdolności sądowej (art. 824 § 1 pkt. 2 k.p.c.) – dotychczas w tym przypadku nie pobierano opłaty od żadnej ze stron, teraz opłata 150 zł obciążać będzie wierzyciela,,

e) ustalenia, że egzekucja ze względu na jej przedmiot lub na osobę dłużnika jest niedopuszczalna (art. 824 § 1 pkt. 2 k.p.c.) – dotychczas w tym przypadku nie pobierano opłaty od żadnej ze stron, teraz opłata 150 zł obciążać będzie wierzyciela,

f) ustalenia, iż jest oczywiste, że z egzekucji nie uzyska się sumy wyższej od kosztów egzekucyjnych (art. 824 § 1 pkt. 3 k.p.c.) – dotychczas w tym przypadku nie pobierano opłaty od żadnej ze stron, teraz opłata 150 zł obciążać będzie wierzyciela,

g) ustalenia, że prawomocnym orzeczeniem tytuł wykonawczy został pozbawiony wykonalności (art. 824 § 1 pkt. 5 k.p.c.) – dotychczas w tym przypadku pobierano zasadniczo opłatę od wierzyciela, wyjątkowo od dłużnika, w rozpiętości od 5 % do 15 %, obecnie opłata będzie obciążała wierzyciela, na poziomie 150 zł lub 10% świadczenia pozostałego do wyegzekwowania w razie oczywiście niecelowego wszczęcia egzekucji (art. 30 u.k.k.),

h) ustalenia, że orzeczenie, na którym oparto klauzulę wykonalności, zostało uchylone (art. 824 § 1 pkt. 5 k.p.c.) – dotychczas w tym przypadku pobierano zasadniczo opłatę od wierzyciela, wyjątkowo od dłużnika, w rozpiętości od 5 % do 15 %, obecnie opłata będzie obciążała wierzyciela, na poziomie 150 zł lub 10% świadczenia pozostałego do wyegzekwowania w razie oczywiście niecelowego wszczęcia egzekucji (art. 30 u.k.k.)

i) ustalenia, że orzeczenie, na którym oparto klauzulę wykonalności utraciło moc (art. 824 § 1 pkt. 4 k.p.c.) – dotychczas w tym przypadku pobierano zasadniczo opłatę od wierzyciela, wyjątkowo od dłużnika, w rozpiętości od 5 % do 15 %, obecnie opłata będzie obciążała wierzyciela, na poziomie 150 zł lub 10% świadczenia pozostałego do wyegzekwowania w razie oczywiście niecelowego wszczęcia egzekucji (art. 30 u.k.k.)

j) ustalenia, że egzekucję skierowano przeciwko osobie, która według klauzuli wykonalności nie jest dłużnikiem, i która sprzeciwiła się prowadzeniu egzekucji (art. 824 § 1 pkt. 6 k.p.c.) – dotychczas w tym przypadku nie pobierano opłaty od żadnej ze stron, teraz opłata 150 zł albo 10% świadczenia pozostałego do wyegzekwowania obciążać będzie wierzyciela,

k) ustalenia, że prowadzenie egzekucji pozostaje z innych powodów w oczywistej sprzeczności z treścią tytułu wykonawczego (art. 824 § 1 pkt. 6 k.p.c.) – dotychczas w tym przypadku nie pobierano opłaty od żadnej ze stron, teraz opłata 150 zł obciążać będzie wierzyciela,

l) ustalenie posiadania przez wierzyciela zastawu zabezpieczającego pełne zaspokojenie egzekwowanego roszczenia, chyba że egzekucja skierowana jest do przedmiotu zastawu (art. 825 pkt. 4 k.p.c.) – dotychczas w tym przypadku nie pobierano opłaty od żadnej ze stron, teraz opłata 150 zł obciążać będzie wierzyciela.

Problem objęty pytaniem przedstawionym Trybunałowi Konstytucyjnemu sprowadza się zatem do tego, że art. 52 u.k.k. niejednolicie, bo zależnie od woli organu egzekucyjnego lub okoliczności obiektywnych, określa skutki ekonomiczne w zakresie kosztów egzekucji, tu opłaty egzekucyjnej, dla zdarzeń mających miejsce przed 1 stycznia 2019 r.

Przykładowo, oczywiście obiektywnie usprawiedliwione jest orzeczenia komornika o opłacie na podstawie nowych przepisów w dniu 1 stycznia 2019 r. przy umorzeniu postępowania na wniosek z dnia 31 grudnia 2018 r., ale już oczywiste wątpliwości budzi orzeczenie o opłacie na podstawie tych przepisów w odniesieniu do wniosku złożonego np. 30 listopada 2018 r., bo wierzyciel nie rozumie dlaczego, gdy działał w ramach ówczesnie obowiązujących przepisów, dotkną go ekonomiczne skutki nowelizacji, których wcale nie przewidywał w swoich planach.

Art. 52 u.k.k. w związku z art. 29 obejmuje także zbiorczo skutki takich zdarzeń, jak np. zgon dłużnika. Umorzenie z tej przyczyny, całkowicie obiektywnej, o ile zaistniałaby ona przed 1 stycznia 2019 r. a orzeczenie o umorzeniu postępowania wydano przed tą datą nie skutkowało obciążeniem opłatą kogokolwiek. Przy jej zaistnieniu przed 1 stycznia 2019 r., ale ujawnieniu się i orzekaniu po 31 grudnia 2018 r., pod pewnymi warunkami może prowadzić do obciążenia wierzyciela.

W ocenie sądu przedstawiającego pytanie o zgodność z konstytucją, art. 52 ust. 2 u.k.k. powinien mieć treść: „, *Do postępowań, o których mowa w ust. 1, przepisy art. 29 i art. 30 stosuje się*

od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, jeśli zdarzenie stanowiące podstawę określenia opłaty ziściło się po wejściu w życie ustawy”.

V.

W ocenie sądu pytającego art. 52 ust. 2 u.k.k. jest niezgodny z zasadą poprawnej legislacji wywodzoną z art. 2 Konstytucji. Wywodzona z klauzuli demokratycznego państwa prawnego zasada (zasady) poprawnej (inaczej: rzetelnej, przyzwoitej) legislacji obejmuje w szczególności wymaganie zapewnienia przepisom dostatecznej określoności, z którego wynika konieczność formułowania ich w sposób precyzyjny i jasny oraz poprawny pod względem językowym (zob.m.in. wyroki TK z: 14 lipca 2010 r., sygn. Kp 9/09, OTK ZU nr 6/A/2010, poz. 59 oraz 16 grudnia 2009 r., sygn. Kp 5/08, OTK ZU nr 11/A/2009, poz. 170, a także powołane tam orzecznictwo). Zakwestionowany przepis jest nie do pogodzenia ze ściśle związanym z tą zasadą założeniem racjonalności ustawodawcy. Podstawą każdego systemu norm prawnych jest założenie (fikcja) racjonalnego działania ustawodawcy. Legislacja nieracjonalna nie może być w demokratycznym państwie prawnym uznana za „przyzwoitą”, choćby nawet spełniała wszelkie formalne kryteria poprawności (tak również m.in. wyrok o sygn. P 13/11). Zasada poprawnej legislacji obejmuje „ podstawowy z punktu widzenia procesu prawotwórczego etap formułowania celów, które mają zostać osiągnięte przez ustanowienie określonej normy prawnej. Stanowią one podstawę do oceny, czy sformułowane ostatecznie przepisy prawne w prawidłowy sposób wyrażają wysławianą normę oraz czy nadają się do realizacji zakładanego celu” (m.in. wyrok TK z 24 lutego 2003 r., sygn. K 28/02, OTK ZU nr 2/A/2003, poz. 13). W konsekwencji zasada poprawnej legislacji „ wymaga nie tylko poprawności każdego z przepisów z osobna, lecz także tego, by tworzyły one spójną całość opartą na spójnej wiedzy, jej konsekwentnym zastosowaniu i jasnych założeniach aksjologicznych” (wyrok o sygn. P 13/11).

Analizowanemu przepisowi ustawodawca nie zapewnił dostatecznej określoności, bo nie wypowiedział się jak organ egzekucyjny ma podejść do zdarzeń rzutujących na opłatę, które ziściły się przed wejściem w życie ustawy. Ich ziszczenie się po wejściu w życie ustawy, w postępowaniu wszczętym i niezakończonym przed jej wejściem w życie, oczywiście może skutkować stosowaniem ustawy nowej. Dlatego konieczne było wystąpienie jak w pkt. 1 postanowienia.

Stosowanie kwestionowanej normy prawnej, w kształcie przyjętym przez ustawodawcę destabilizuje zaufanie stron postępowania egzekucyjnego do obowiązującego prawa i organów je stosujących. Szacując skutki ekonomiczne określonego działania lub zdarzenia prawnego, prognozy swoje opierają na brzmieniu przepisów z daty tego działania lub zaistnienia zdarzenia. Niepewność, wynikająca z przypadkowego stworzenia organowi orzekającemu możliwości stosowania do jednego stanu faktycznego z tej samej daty różnych przepisów (komornik o wniosku jednego wierzyciela z 30 listopada 2018 r. rozstrzyga przed 1 stycznia 2019 r., a o wniosku innego wierzyciela rozstrzyga po 31 grudnia 2018 r.), albo do stosowania przez różne organy orzekające różnych przepisów do

zdarzeń z tej samej daty (np. jeden komornik w sprawie jednego wierzyciela orzeka co do wniosku z 30 listopada 2018 r. przed 1 stycznia 2019 r., a inny komornik o wniosku tego samego wierzyciela z dnia 30 listopada 2018 r. orzeka po 31 grudnia 2018 r.) prowadzi do naruszenia art. 32 ust. 1 Konstytucji.

Równe traktowanie przez władze publiczne wymaga, aby daniny publiczne, a tych wszakże dotyczy art. 52 u.k.k., nakładane były w jednakowej wysokości na osoby znajdujące się w takiej samej sytuacji. W świetle art. 32 ust. 1 Konstytucji nie ma podstaw do różnicowania sytuacji prawnej strony w zależności od tego, kiedy wydawane jest orzeczenie, w sytuacji, gdy jego wydanie zależy od woli organu lub okoliczności obiektywnej.

Zatem naruszenie art. 32 ust.1 Konstytucji również stało się podstawą wystąpienia do Trybunału Konstytucyjnego z pytaniem jak w pkt. 1.

Z uwagi na powyższe zaistniała konieczność zawieszenia postępowania w przedmiocie rozpoznania skargi na czynności komornika, o czym Sąd orzekł w pkt. 2 postanowienia.

Na oryginale własce podpisy

Orzeczenie prawomocne z dnia 2019-03-25

Zapewność odpłatną z oryginałem poświadczam

Zielona Góra dnia 2019-03-25